

XAVIER ANTON I BOFILL

Reciclatge. Narracions reciclades per al segle XXI

Edicions Maideu, Ripoll, 2001

Bombers que presumeixen d'experiència per haver estat en l'incendi de Roma, "quan allò d'en Neró", fades que funden diaris abans d'inventar-se la impremta; els Reis de l'Orient a la presó: s'ha proclamat la República a l'Orient. Àgata, Cèfora, un canari, un gat i el berenar per a un llarg viatge —de Ripoll a la Farga—, donya Carolíngia, "Caro" per a les íntimes, i els que surten del pou... I en Francisquet, agent judicial del Jutjat de Rocapelada, fervent admirador, a parts iguals, de n'Hèrcules Poirot i del llenguatge jurídic. D'aquests i d'altres personatges se'n serveix l'autor per a fer-nos partícips de les seves vivències en una època en què el sentit de l'humor era una necessitat vital.

Estem parlant d'un país que té com a passat recent una guerra civil, una postguerra enmig d'una guerra mundial, i un present que es definia sol, el d'una dictadura. Sempre que lleigeixo un llibre, o veig una pel·lícula o algun familiar m'explica una "batalleta" sobre aquest decenni, invariablement me l'imagino de la mateixa manera: fosc, en blanc i negre, i a càmera lenta. És aquesta última imatge la que més em crida l'atenció, perquè em sembla que defineix una mena d'estat psicològic de la societat en conjunt, que vindria determinat, crec jo, per la por a retornar a èpoques passades poc afalagadores, sobretot quan des d'un punt de vista actual ens adonem de la gran manca de perspectives que caracteritzava aquells temps. És com si algú et repetís constantment que no cal anar enlloc. En canvi, la dècada dels seixanta em suggereix una altra imatge, basada, encertadament o no, en una suposada millora de les condicions econòmiques, amb el ressorgiment d'un cert optimisme, que tampoc cal confondre amb "la mare dels ous", tal i com pretén fer-nos creure avui dia una sèrie televisiva d'abast estatal; en tot cas, es començava a albirar el final d'una època fosca, perquè no es podia anar a contracorrent de la immediata realitat europea.

A part de la manca de llibertat inherent a la dictadura, crec que el que més paralitzava la societat eren les mancances del dia a dia. Les infraestructures del país eren pròpies del tercer món, i que el tren sortís puntualment, una casualitat. L'estat dels vagons era lamentable i la brutícia senyorejaven totes les instal·lacions ferroviàries. Això contribuïa a fer del viatge una aventura, sobretot si es té en compte que la gent només es podia permetre el luxe de sortir en comptades ocasions, i només en cas d'extrema necessitat o d'obligació

inel·ludible, com la d'anar a fer el servei militar. Es pot afirmar que el més comú dels mortals només feia un viatge d'oci a la vida, el viatge de noces a la ciutat més propera.

Malgrat els esforços per a superar mancances tècniques i les deficiències del material, com per exemple proporcionar al cos de bombers camions adequats per a la seva tasca, rarament es podien fer amb cara i ulls les tasques encomanades, ja que, si bé la bona voluntat del personal era molta, més gran es palesava la manca d'organització. Així doncs, no era estrany que els bombers arribessin una hora després d'haver començat l'incendi, i que s'oblidessin de carregar les mànegues als flamants camions. La mancança principal, però, era la de l'element essencial per a sufocar el foc, l'aigua a la xarxa de subministrament municipal.

Hi havia qui començava a sortir del pou econòmic propi de l'època. Portes enfora, aquest fet es reflectia en un canvi d'actitud social fortament marcat pels cànons que el règim imposava: calia anar al casino, les senyores havien de fer caritat als pobres, i era del tot imprescindible celebrar, ostentament, els esdeveniments familiars (casaments, batejos, comunions, etc.), sempre amb el vistiplau de la santa mare església.

Del sexe no cal parlar-ne. En una societat dominada per la moral catòlica, que a més a més formava part de l'ideari polític i era el que es considerava políticament correcte, el sexe era tabú.

La feixuga administració del règim dictatorial no només es nodria de personal necessàriament afí als seus postulats, sinó que tot sovint necessitava de funcionariat acrític, neutre, poc intel·ligent, o servidor de qui el pagués. Alguna d'aquestes característiques ha de tenir l'agent judicial que l'autor descriu, del qual en fa un personatge simpàtic tot i les connotacions tan negatives que aquests càrrecs tenien en l'època.

El valor d'aquest llibre és precisament que descriu, a través de les vivències concretes d'uns personatges populars, la realitat social d'una època difícil en tots els aspectes. Un mèrit encara més gran, aconseguir recordar-la sense acritud. Als que no hem viscut aquesta època i només sabem el que ens han explicat, ens sorprèn constatar que dins d'aquests temps foscos hi hagués un lloc per a l'humor.

Carmen García Borregán

